

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

37. H.C. Zondag 34 t/m H.C. Zondag 39 - Hoe luidt de heilige Wet des HEEREN...?!

Vr. 92. Hoe luidt de wet des Heeren?

Antw. God sprak al deze woorden, Ex.20:1-17, Deut.5:6-21:

Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.

Het eerste gebod

Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

Het tweede gebod

Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken, van hetgeen bovenin den hemel is, noch van hetgeen onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten; En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden.

Het derde gebod

Gij zult den Naam des HEEREN uws Gods niet ijdelijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdelijk gebruikt.

Het vierde gebod

Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den sabbatdag, en heiligde denzelven.

Het vijfde gebod

Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.

Het zesde gebod

Gij zult niet doodslaan.

Het zevende gebod

Gij zult niet echtbreken.

Het achtste gebod

Gij zult niet stelen.

Het negende gebod

Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.

Het tiende gebod

Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.

Vr. 93. Hoe worden deze tien geboden gedeeld?

Antw. In twee tafelen; waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onzen naaste schuldig zijn.

Vr. 94. Wat gebiedt God in het eerste gebod?

Antw. Dat ik, zo lief als mij mijner ziele zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzegging, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen, mijde en vliede, en den enigen waren God recht lere kennen, Hem alleen vertrouwe, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe, van Hem alleen alles goeds verwachte, Hem van ganser harte liefhebbe, vreze en ere, zo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.

Vr. 95. Wat is afgoderij?

Antw. Afgoderij is in de plaats des enigen waren Gods, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet.

D. Wij gaan nu over tot ons vierde stuk, behelzende de Goddelijke Wet zelf, als de regel van de heiligmaking en van de goede werken. Niet om daar hier een breedvoerige verklaring van te geven, maar alleen om er het noodzakelijke slechts kort op aan te tekenen, tot voltooiing van de verdere schakel van de heilige Christen-leer, als een Toetssteen ter beproeving. Drie zaken komen hier dan ter overweging voor:

1. De inhoud van de Wet.
2. Der gelovigen onmacht tot haar volkomen onderhouding.
3. De noodzakelijkheid van de scherpe prediking ervan.

a. Wij ontmoeten hier dan eerst (Vraag 92) het voorstel van de wet zelf, welke hoofdzakelijke inhoud ons in het begin (Vraag 3 en 4) is aangewezen, als *een spiegel van zondekennis*. Maar hier komt ons haar formele inhoud letterlijk voor, *als een regel van heiligmaking* voor de verlore gelovigen. Dit is wel in acht te nemen. Want ofschoon de wet oorspronkelijk, uit haar zedelijke aard, voor ons mensen eigenlijk geen ander gebruik heeft, dan slechts om ons te dienen tot een regel van gehoorzaamheid, bepalende onze natuurlijke plicht aan God en aan onze naaste als onszelf, zo is die toch nu, door toeval van 's mensen zonde, in het Evangelische Genadeverbond de gelovigen tot een veel verder en uitgestrekter gebruik geworden, en moet hun nu dienen, beide overeenkomstig hun zondestaat en hun geloofsstaat, tot een drieërlei gebruik of nuttigheid.

1. Tot een spiegel, om hun zonden daaruit te leren kennen, Rom. 3:20.
2. Tot een Tuchtmeester, om hen geheel uit te drijven uit zichzelf tot de Heere Jezus Christus, die het Einde der wet is, tot rechtvaardigheid, een iegelijk die gelooft, Rom. 10:4; Gal. 3:24.
3. En tot een regel van gehoorzaamheid of heiligmaking, door het geloof in Christus, Rom. 2:13 en 8:4, gelijk als kort hierna nader gezien zal worden. Nu, in dat laatste gebruik komt de Goddelijke wet hier voor als een regel van de heiligmaking van de verlore gelovigen, die alreeds heilzaam door de wet van hun zonden overtuigd, en tot Christus in een waar geloof overgebracht zijn. En evenals zodanig moet dezelve hier van ons dan ook aangemerkt en nader beschouwd worden.

Belangende nu van de inhoud der Wet, die is vervat in tien onderscheiden geboden, in welker vaste en onverbreekelijke samenhang de gehele ziel en kracht van de Wet gelegen is. Deze tien geboden worden (Vraag 93) verdeeld in twee tafelen, waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden, de andere, wat wij onze naaste schuldig zijn. Zo heeft de Zaligmaker ook Zelf de Wet verdeeld, Matth. 22:37-40. En uit dat inzicht heeft de Heere God die ook eerst gegeven in twee stenen tafelen, met Zijn eigen vinger beschreven, Exod. 31:18. Welke verdeling dan ook de rechte sleutel is, waarmee wij de Wet zullen openen.

a. a. De eerste tafel bevat de eerste vier geboden van de Wet, welke ons leren, hoe wij ons jegens God zullen houden. De heilige en hoogwaardige God, de grootmachtige Jehovah, onze goedertieren Schepper, Onderhouder en Verlosser, komt hier dan voor als het onmiddellijk Voorwerp van onze plicht, welke ons in deze vier geboden hoofdzakelijk wordt aangewezen.

1. Het eerste gebod schrijft ons (Vraag 94) de ware dienst voor, welke wij aan God bewijzen moeten, hoe die hoge en heilige en algenoegzame Heere alleen van ons gediend worden moet, en hoe wij geen andere goden zullen hebben voor Zijn aangezicht. Dat is, *dat wij Hem als de enige ware God recht zullen kennen, liefhebben, eren, vrezen en gehoorzamen, ons met alle onderdanigheid geheel aan Hem zullen onderwerpen, en ook al ons vertrouwen op Hem alleen zullen stellen en alle goed naar ziel en lichaam van Hem alleen verwachten: dat wij ook steeds al ons genoegen en verlustiging alleen in Hem zullen vinden, en ons volkomen met Zijn heilige regering en algenoegzaamheid zullen tevreden houden, verzakende hier geheel onszelf, benevens alle creaturen, om daaraan iets te bewijzen of te geven van hetgeen wij de Heere onze God alleen schuldig zijn.*

Wat is dit geen edele en zuivere godsdienst! En wat zijn ze niet grotelijks gelukzalig, die daarin wandelen mogen door de genade van de Heeren Jezus Christus, en die hier steeds met de heilige Asaf mogen zeggen: *Wien heb ik, Heere mijn God, nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!* Ps. 73:25. Voorwaar, alles wat buiten deze ware en redelijke godsdienst gaat, dat is in de grond niet anders, dan een snode afgoderij (vraag 95), waardoor men iets aan zichzelf of aan enig schepsel geeft of toebrengt, hetzij liefde, eerbied, vreze, onderdanigheid, aankleving, vertrouwen, of wat het dan ook wezen mocht, hetwelk wij de Heere, onze God alleen behoren te bewijzen. Helaas! Waar zou iemand toch in staat zijn, om zo een gehele wereld van vervloekte afgoderij recht te beschrijven, als waarin de heilloze satan, door die enige Paradijszonde, het ongelukkige mensdom zo dodelijk neergestort en er onder begraven heeft?

Vr. 96. Wat eist God in het tweede gebod?

Antw. Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

Vr. 97. Mag men dan ganselijk geen beelden maken?

Antw. God kan en mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God hun beeltenis te maken en te hebben, om die te vereren, of God daardoor te dienen.

Vr. 98. Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?

Antw. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

2. Het tweede gebod (vraag 96), ziet op de zuiverheid en de geestelijkheid van de ware godsdienst, en vermaant ons, dat wij de Heere onze God als het allerheiligste, Drie-enige geestelijke Opperwezen, zullen eren en dienen, zoals Hij Zichzelf in Zijn Woord geopenbaard en ons bevolen heeft. En dat wij geen lage vleselijke of aardse denkbeelden van Hem ooit zullen maken binnen in ons gemoed, nog

enig beeld of gelijkenis, om Zijn onzienlijk en allervolmaaktst geestelijk Wezen daarmee aan ons gezicht of verstand te vertonen, en Hem dan in zodanige vorm of gedaante en onheilige beeldendienst te eren en aanroepen. Neen, maar dat wij zullen geloven, dat God een Geest is, en dat die Hem aanbidden, Hem moeten aanbidden in geest en waarheid, naar de voorgeschreven regel van Zijn Woord en Wet, Joh. 4:24. Niet dat wij (vraag 97) gans geen beelden zouden mogen maken, maar alleen geen beelden van God, die ons de hoge God zouden representeren, of ons iets van Zijn onbegrijpelijke Majesteit zouden voorstellen of vertegenwoordigen, overmits Zijn allerheerlijkst Drie-enig Opperwezen, dat zuiver geestelijk en onzienlijk is, van ons in generlei wijze kan noch mag afgebeeld worden, en geen stoffelijk afbeeldsel of gelijkenis, aan de nietige schepselen ontleend, daarop enigszins kan passen, als hetwelk daarvan slechts een vals onheilig denkbeeld zouden geven, tot de grootste onttering en verachting van dat hoge Opperwezen, waaruit al het geschapene hun oorsprong en bestaan ontvangen. Wij moeten God niet aanzien met de duistere ogen of met de aardse denkbeelden van onze bedorven geest, maar alleen geestelijk gelovig, door de innerlijke verlichting van Zijn eigen Goddelijke Geest, in het glansrijk aangezicht van Zijn eniggeboren Zoon, Jezus Christus, Die alleen het Beeld des onzienlijken Gods is, Kol. 1:15. *Het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld der zelfstandigheid*, Hebr. 1:3. Dit is het enige, waarachtige beeld van God, dat wij zelf niet kunnen maken, maar dat de Vader in het eeuwige heden gegenereerd, Ps. 2:7, in de volheid des tijds in het vlees uitgezonden, Gal. 4:4, voor ons opgericht en verhoogt, Joh. 3:14 en in onze harten door Zijn Geest geopenbaard heeft, Luc. 10:22; 1 Kor. 2:10. Al wie dit hoogwaardig Goddelijk beeld in zijn ongelovige blindheid dan nog veracht en liever verkiest een vleselijk denkbeeld (zoals het werk van alle onbekeerde mensen is), of een stoffelijk beeld van God te maken, om Hem daar bij en onder te aanbidden en te eren, die is voorzeker een snood, onheilig beeldendienaar, of uitwendig of in de grond en diens gehele godsdienst is vervloekt, en tegen de zodanigen is die scherpe bedreiging van Gods wrekende en ijverende gerechtigheid, waarmee dit gebod bevestigd is. Het moet er dan immers zo ver vandaan zijn, dat wij de Heere des hemels en der aarde door enige beeldendienst zouden willen eren, dat wij (vraag 98), zelfs de beelden in de kerk niet mogen lijden als boeken der leken, om de eenvoudigen door zodanig middel te onderwijzen en te stichten, aangezien God hiertoe de levendige en zuivere verkondiging van Zijn Woords heeft ingesteld, 1 Kor. 1:21, en ons nergens enig uitdrukkelijk gebod of voorbeeld gegeven heeft, om de Christenen door stomme beelden te onderwijzen.

Vr. 99. Wat wil het derde gebod?

Antw. Dat wij niet alleen met vloeken of met vals en eed, maar ook met onnodig zweren, den Naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij den heiligen Naam Gods anders niet dan met vreze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.

Vr. 100. Is het dan zo grote zonde, Gods Naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoornt, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Antw. Ja gewisselijk; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoornt, dan de lastering Zijns Naams; waarom Hij die ook met den dood te straffen bevolen heeft.

Vr. 101. Maar mag men ook Godzaliglijk bij den Naam Gods een eed zweren?

Antw. Ja, als het de overheid van haar onderdanen, of anderzins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten heil; want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt geweest.

Vr. 102. Mag men ook bij de heiligen, of bij enige andere schepselen een eed zweren?

Antw. Neen; want een rechten eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als Die alleen het hart kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe, indien ik valselijk zweer; welke eer aan geen schepsel toebehoort.

Vr. 103. Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antw. Eerstelijk dat de kerkedienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op den sabbat, dat is op den rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen; ten andere dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, den Heere door Zijn Geest in mij werken late, en zo den eeuwigen sabbat in dit leven aanvange.

3. Het derde gebod (vraag 99), ziet op de heilige eerbied en ootmoed van de ware geestelijke dienst, welke wij aan God schuldig zijn. Hoe wij Hem niet anders mogen dienen, dan met het diepste ontzag en vreze voor Zijn geduchte Naam, om die toch op generlei manier ijdel te gebruiken, maar alleszins te ontzien, hoog te achten, in waarde te houden en steeds te heiligen en te verheerlijken met al onze gedachten, woorden en werken. Zodat wij de grootmachtige Heere steeds moeten dienen met vreze en ons in Hem verheugen met beving, Ps. 2:11; Fil. 2:12, ja, ons behoedzaam wachten voor al datgene, waarmee wij zijn geduchte en vreselijke Naam, die te prijzen is in der eeuwigheid, enigszins zouden ontheiligen, gelijk de zondaars zulks doen, met vloeken of valse eden, onnodig zweren en met duizend andere boosheden, waardoor God schrikkelijk van hen onteerd, gelasterd en gesmaad en tot grimmige toorn verwekt wordt. Neen, dit gebod vermaant ons, dat wij de heilige naam Gods niet anders dan met vreze en eerbied zullen gebruiken, opdat Hij recht van ons gekend, aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen word. Wij moeten die heilige en hoogwaardige naam Gods alleszins in ontzag houden en geenszins dulden, dat die in ons bijzijn van iemand wordt gesmaad of gelasterd, aangezien God (vraag 100), Zich over de ontering en lastering van Zijn Naam zo vertoornt, dat Hij die houdt voor de grootste zonde en daarom dezelve bevolen heeft met de dood te straffen, Lev. 24:15,16; en niet alleen de daders zelf, maar ook degenen die zulke gruwelijke lastering van Zijn heilige naam stilzwijgend dulden en aanhoren, zonder voor Zijn eer te ijveren, Lev. 5:1.

Nochtans verbiedt ons dit gebod (vraag 101), het Godzalig eedzweren niet, hetwelk wij heilig bij Gods naam doen in de wettige orde en in de gevallen van onze plicht, want zulk eedzweren in Gods Woord gegrond, en, daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt is geweest, omdat hetzelfde dan geen werk van zonde, maar van godsdienst is. Alleen dat het geschiedde (vraag 102), met alle eerbied, bij de heilige naam Gods, Deut. 6:13; Jes. 45:23, en niet bij enig schepsel in hemel of op aarde, als waardoor Gods naam grotelijks onteerd en Zijn eer aan nietige schepselen gegeven wordt, waarom die snode zonde ons dan ook zeer scherp wordt verboden, Jer. 5:7; Matth. 5:34-36; Jak. 5:12. 4.

Het vierde gebod (vraag 103), ziet op de formele ordening en instelling van de godsdienst, en op de verrichting en waarneming van dezelve, naar de voorgeschreven regel in de gemeente van de heiligen, zoals die hier wordt uitgedrukt door de Sabbat of rustdag. Deze komt ons voor als het Hoofd en als het kort begrip of middelpunt van de gehele Godsdienstordening, gelijk de Heere die naar Zijn ondoorgrondelijke wijsheid en goedheid, voor ons heeft willen formeren, overeenkomstig Zijn eer en onze stichting. Want door slechts de Sabbat met de bijbehorende dienst weg te nemen, moet ook tevens alle heilige Godsdienstordening aanstonds vervallen, en geheel vernietigd en verbroken worden. Dezelve is dan zekerlijk in zijn grond en wezenlijke hoedanigheid (zoals die reeds terstond op de zevende dag na de volbrachte schepping van God ingesteld, en met Zijn eigen voorbeeld ook ingewijd en bevestigd is), een zuiver zedelijk gebod, evenals de andere geboden van de Wet, en daarom moet dit gebod van de Sabbat dan onder het Nieuwe Testament niet minder gehouden worden voor het ware middelpunt van de godsdienst, dan hetzelfde zulks heerlijk was onder het Oude Testament van de

ceremoniële godsdienst. Zodat het hier niet zonder reden zo omstandig in de Wet aan ons voorgedragen wordt, om ons te vermanen, niet alleen de godsdienstordening trouw te bewaren en te onderhouden, en zo de Heere onze God naar Zijn eigen ingestelde regel zorgvuldig te dienen, maar ook bijzonder te gedenken, dat wij Zijn Sabbat heiligen, zoals Hij bevolen heeft en ons met Zijn eigen voorbeeld is voorgegaan, dat wij dien waarnemen ter gedachtenis, beide van de heerlijke schepping en de herschepping der wereld, door het Woord en de Geest des Heeren, Ps. 33:6; Openb. 21:5, om op dezelve deze Zijn grote en heilige werken te verkondigen, en die te prijzen en te verheerlijken. De rechte heiliging of onderhouding van de Sabbat geschiedt uitwendig en inwendig.

1. De uitwendige onderhouding is weer algemeen en bijzonder.
  - a. Algemeen: daarin bestaande, dat de kerkdienst of het predikambt en de scholen onderhouden worden, als noodzakelijke middelen, tot waarneming van de Sabbat en van de ingestelde godsdienst.
  - b. Bijzonder: waartoe vereist wordt, dat wij op de Sabbat tot de gemeente Gods naarstig komen, om Gods Woord te horen, de Sacramenten gebruiken, de Heere aan te roepen en de armen christelijke handreiking te doen, nevens de betrachting van alle andere Sabbatsplichten, zo openbare als bijzondere.
2. Waarbij ook de inwendige Sabbat onderhouding behoort, (zowel als er ook een inwendig werk des harten wordt vereist tot de onderhouding van alle Gods geboden), hierin bestaande, dat wij alle dagen van ons leven van onze boze werken vieren, de Heere door Zijn Geest in ons werken laten, en zo de eeuwige Sabbat in dit leven aanvangen. Deze is de ware geestelijke en gelovige Sabbatheiliging die alleen de oprecht Godzaligen eigen is, dat zij door de genade ernstig daarnaar trachten, om hoe langer hoe meer van de zondige werken des vleses en der eigengerechtigheid op te houden en te rusten, en door de Geest in Christus gelovig te leven en te wandelen, Gal. 5:16 en 25., En op die wijze vangen zij dan ook de ware en eeuwige Sabbat bereids aan in dit leven, die zalige rust, die hiermee nog voor het volk Gods overblijft, Hebr. 4:9. Voorwaar, zonder die inwendige en geestelijke Sabbatheiliging is al ons ander werk maar een loutere geveinsdheid.

Dit zij hier dan genoeg van de eerste tafel der Wet.

b. b. Belangende *de andere of tweede tafel*, dezelve bevat de zes overige geboden, waarin ons geleerd wordt, wat wij onze naaste schuldig zijn. Want het is niet mogelijk, dat de liefde Gods zou bestaan, zonder de liefde van de naaste, 1 Joh. 4:20. Indien wij God haten, dan kunnen wij onze naaste niet oprecht beminnen, en als wij God oprecht beminnen, dan kan het niet zijn, dat wij onze naasten zouden haten. De liefde is de band der volmaaktheid, Kol. 3:14, hoe zou die dan zelf onvolkomen zijn? Maar nu de eerste tafel van de Wet (die het eerste en het grote gebod is, Matth. 22:38), reeds geopend is, zal de verklaring van de tweede tafel te lichter kunnen geschieden, waarin wij de eigen natuurlijke orde van de geboden verder zullen volgen.

Vr. 104. Wat wil God in het vijfde gebod?

Antw. Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij hunner goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe, aangezien het Gode belieft ons door hun hand te regeren.

1. Het vijfde gebod (Vraag 104), heeft tot zijn voorwerp de plicht der minderen jegens de meerderen. Want de Goddelijke Wijsheid heeft zekere graden of ordeningen willen vaststellen in de besturing van het mensdom, op de wereld, gelijk zij die ook doorgaans onderhoudt in haar werken. En daarop heeft dit gebod zijn bijzonder opzicht, en komt hier uit dien hoofde ook billijk voor als het eerste in de tweede wettafel. Door hetzelfde wordt een ieder dan vermaand, dat hij zijn vader en moeder, en allen

die over hem gesteld zijn, (in het Burgerlijke, of in het Kerkelijke, of Huishoudelijke, of uit enigerhande inzicht van maagschap, ouderdom of andere verbintenis), alle eer, liefde en trouw zal bewijzen, en zich hunner goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid zal onderwerpen, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebben, en verder alle schuldige verplichting aan dezelve gedurig zal bewijzen, alles uit dien hoofde, aangezien het God belieft ons door hun hand te regeren. Want het is hier algemeen zekerlijk waarachtig, hetgeen de Apostelen ons bijzonder vermanen omtrent de wereldlijke Magistraten of overheden: *Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig om des Heeren wil*, 1 Petrus 2:13. En dat, die zich tegen de macht stelt, de ordonnantie Gods wederstaat, en dat die ze wederstaan, over zichzelf een oordeel zullen halen, Rom. 13:2. Wij behoren dan wel onderwezen te zijn van al de bijzondere ordeningen en betrekkingen, waarin wij door Gods Woord en Voorzienigheid gesteld zijn jegens een ieder van onze naaste, en dan moeten wij ook ernstig door Zijn genade daartoe arbeiden, dat wij de schuldige plichten van die betrekkingen aan hen allen en aan elk in het bijzonder behoorlijk moeten bewijzen. Ach, indien de arme mensen dit Goddelijke gebod eens recht hadden geleerd te achten en beoefenen, hoe zou deze wilde en woeste wereld (die nu een hel en een Babel van droeve verwarring is), dan een geheel andere gedaante vertonen? En wat zou daar niet een heilige en vreedzame samenleving op haar gevonden worden?